

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМНАРИН ГАЗАТ

№1 (62) январь 2009-ни йис. / Мугъяррам 1430 / Табасаран члалниинди вазлик саб ражну угубчвур. Кымат 15 манат

КАЛЕНДАРЬ

Мугъяррамдин ваз

Мугъяррам мусурман календариинди цийи йисандин сабпи ваз ву. Думу дявйир апуз, ифи удубзуз ва жорбежур жара ляхнар гъахуз къадагъа дапнаи юкьуб вазликан сабнуб ваз ву. Мугъяррам ваз гирамиб вуйиваликан Къуръанди аи сурайи дибикна. Гъаддиз гъарсар мусурман кас гъадму ваз Аллагъдин гъуллугъна ади адапуз ча-

лишмиш духну ккунду. Йискъубан гъадму ваз уху фици гъапиш, вари йисра гъази клуи гъабгиди. Имам Гъазалии "Игъйа" клуру чан китабди биклура-йганси, эгер Мугъяррамдин ваз ибадат апури адапиш (гъапиш), дуган берекет йискъубан имбу вазаризра шлуганси умуд кивуз шулу. Муслимди ктебту гъакьлу гъадисди дупна: "Рамазан-

дин къялях ушвар дисуз варитан ужубсиб ваз Мугъяррамдин ваз ву". Табранийи гъапи тмунуб гъадисди дупна: "Мугъяррам вазли сад йигъан ушв гъибисурин 30 ушв гъидисганси гъисаб апили". Сабсана гъадисдиз асас духну, Мугъяррам вазли хамис, жвуми ва элгет йигъари гъидису ушвариз артухди кымат тувру. Имам Нававийи (гъит

дугъкан Аллагъ рази ишри) "Заваиду рравза" клуру китабди биклура: "Лапра артухди гирами вазарикан Мугъяррам ушвар дисуз варитан ужуб ваз ву". Мугъяррам вазлиз Аьшурайин гирами йигъра дахил шула. Мугъяррам ктучву гунгъарин аьфв апуру ва Аллагъдиз дьуйир апуру ваз ву. Ари гъаддиз гунгъарин аьфв апуру ва гъапу ужувлаз гизаф ражари ужувлар тувру мумкинвал арайиан адмапанаи.

НУМРАЙИЪ:

2 ХАЙИРЛУ СЮГЪБАТ

Исламдин ва аьдатарин арайи аи фаркъвал

3 МЕККАЙИЪ ИХЪ ВАТАНАГЪЛИЙИ-РИХЪДИ ГЪУБХУ ЙИЗ СЮГЪБАТ

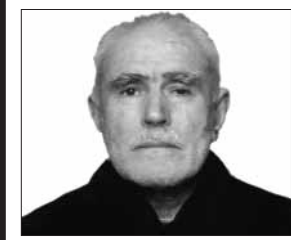
Мушваз къисмат хьувал варитан ахью бахт ву

6 ИЧВ БИЦИДАРИЗ Шубубпи дарс Юкьубпи дарс

7 ШАИРИЗ ГАФ Васиятнама

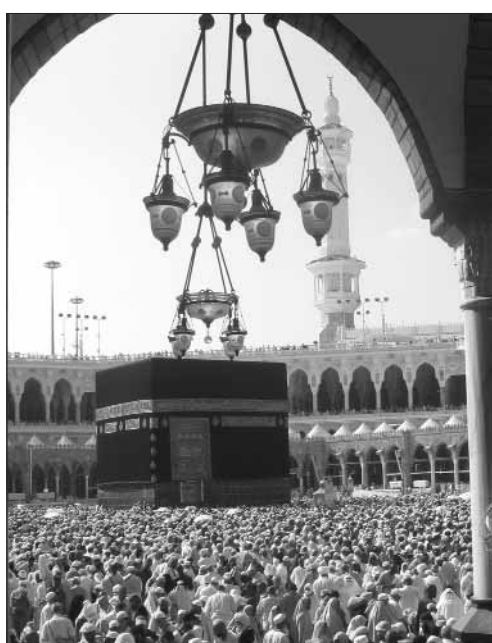
ГЪЯЖДИЪ ГЪАХЪРИН УЛАРИИНДИ

Сабпи гъяж, цийи фикрар — хиялар

Гъаму улихънаси узус Гирами Сауд Аьравияйин жилина гъяж-диз гъягъювал къисмат гъабхъну. Агъзрариинди мусурмнаринси, йиз киваъра саб вазлин муддатнаъ узу гъахъи, гирами жилин гъяркъю къадарсуз ужудар фикрар — хиялар мюгъкамди утлукъна. Гъадрарикан сакъюдарихъди учвур таниш апуз ккундузуз, гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир.

Гъяждиз вуйи рякъ ва гъайгъушнар

Гъелбетда, гъар йисан, гъяж ккебгъайиз улихъна, Сауд Аьравияйин паччагълугъдин гирами йишвариз жорбежур саягъниинди гъягъюри шулу: автобусариъди, хусуси машинариъди ва гъавайин транспортдиъди. Узухъди хъайи дестейиз Мягъячгъалайиантина Бакуйизкъан поезддиъди, хъасин Бакуйиан Жиддайиз самолетдиъди гъягъювалин къисмат алабхъну. Ич дестейиз регъбервал туврайир Мягъячгъала шагъриь ерлешмиш дубхънайи диндин ва теологияйин институтдин ректор профессор Макъсуд Садикъов вуйи. Гъадму касди ккебгъну ккудубклайизкъан гъяждиз гъягърударин гъуллугъ шлубкъан ужуйи клулиз адабгъуб метлебниинди ахью чалишмиш'валар гъапни. Дугъу апуру гъарсаб гафнан рябатлували, сабурлували ва хасиятнан имшахвали гъарсар касдиз учв ккун апуз гъитуйи.

Дугъри ву, фицики сабпи ражну гъяж клули гъабхрудариз фукъан вушра читинвалар алахъуру, хъа амма учуз гъаму терефнаанра хайлин далилари кюмек тувнийи. Мягъячгъалайиан Бакуйизди вуйи поезддизди учвубси узус улупнайи вагъ-

ундиъ къялан яшарин, ягъли ва абурлу жандак хъайи касдихъди таниш гъахънийза. Вуйиштан, думу ихъ ватангъали, Хив райондин Хив гъулъан вуйи ва ахиримжи йисари Красноярск шагъриь чан хизандихъди яшамаш шулайи Аьлихан Керимханов вуйи. Мусурман гъардаш Аьлихан магъа юкьубпи ражну гъяждиз

гъягъюрайир вуйи. Думу чан абйир - бабариин улуркъуз ва дагъустанлуйирихъди сатлиди гъяждиз гъягъюз дуфнайир вуйи. Гъадму сифтейин гюрюшдихъантина лап гъяждин ахиримжи йигъаризкъан узун Аьлихан-гъяжийи сатлиди йигъар гъаънийча ва фицдар читинвалар, гъавриь адрю дьошюшар гъахъишра, гъадму касдин кюмекниинди рягъятди гъял апури гъахъунча. Ав, къисматну учуз гъацир дирбаш касдихъди таниш хьюз мумкинвал тувну.

Иллагъки Бакуйиан Сауд Аьравияйиз самолетдиъди гъушу шубуб саятна гъацл вахт лапра хабарсузди ва шаду дакъикъйирси улариикан ккудургнийич. Ич юкварь утлукънайи вари фикрар сатли духънайи: жвувъин али мусурманвалин фарз фици тамам апуруш ва таниш дару улькейин жилин фици гъяж хъапуруш...

Ихъ Пайгъамбарин ккуни шагъур Мадина

Узу хайлин улькйирь гъахъир вуза, хъа амма Мадина шагърин рябкъювал, дидин успагъивал, инсанарин имшахвал, чпихъна дуфнайи хяларихъна вуйи аьдатнан дару янашмиш'вал гъич сабдихъдира теуз шлудар дар. Мадина дьунъийин вари жилин варитан успагъи ва гюрчег вилаят ву пуз шулу. Узухъди гъафи дагъустанлуйирин десте Мадина шагъриь Мугъаммад Пайгъамбарин мистхъан ярхла дару гостиницайиь фаркъат гъапнийи.

» 4-5

ХАЙИРЛУ СЮГЪБАТ

Къурамугъяммад-гъяжи
РАМАЗАНОВ
аьлим

Исламдин ва аьдатарин арайиъ айи фаркъвал

Аллагъу Тааьлайи Чан Вакилиз (Чав Гъаьнайириз) инсанариз ачухъди диндихъна илтиклуз (дих алуз) теклиф гъапну. Гъадмуган Пайгъамбари ﷺ Меккайн агъалйир уч алуру ва Сар Аллагъдихъна – Исламдихъна дих алуру ва гизаф аллагъариз икрам алувал батлул алуз теклиф алуру. Фици жаваб тувруш гафар дидрихъди дурари чпин ата-бабийрин дин дипидарча, клури гъапну. Гъаддихъди аьлакьалу вуди гъамциб аят жилина гъапну (мяна): «Дюзи рякъюъди дурушрайдар чпин гагйир фициб рякъюъди гъушнуш, гъаддиъди гъягъюри вердиш гъахъну. Ва дурариз Аллагъди ﷻ гъапнайибдин рякъюъди душну ккунду клуруган, дурари жаваб тувру (мяна): «Ваъ, учу ич гагйир фит'ин дийигънуш, учура гъадму батлул алуидарча...» (сура «Аль - Бакара», 170-пи аят).

Кур'андин саб хайлин аятариъ думу ич абийрин дин ву, клури гизаф аллагъарихъ хъугъувал давам алурудар, икрам алурудар тянкъид алура. Дурар фикирлувалихъ хъугъундайи, гъякъвал къабул гъапундайи, Аллагъдихъ хъугъурдайи. Гъадди тасдикъ алура, фицики Аллагъдин диндиъ дюзди, гъякълуди фагъум- фикир алуаз тялукъ даруб фуклара адар. Гъацира ухъуз рякъюорахъуз, фицики Исламди гъякълу диндиъ бина адру, хъа халкъдиз анжагъ зарар тувру ксар инкар алура.

гъаци дархъиш - инкарвал вуди гъисаб шулу.

Исламдиъ айиб аьдатар ву, клури пуз хай шулдар, яни Аллагъдихъан ﷻ ва Пайгъамбарихъан ﷺ гъафидар ву, имамарин шариатдин дафтраиъ дидикнайидар ву, клури Аллагъдин теклифар, Пайгъамбарин сунна ва Шариатдин кьарар асасдар ву. Исламдиз кьаршуди динсузарин идеологияин дяви хлиъ яракъ дибисну дяви гъабхувалтан гизаф ражари къувватлуб ву. Дурар Шариатдин кьарар исламдин аьдатар ву, клури улупуз чалиш-

ракатар ву, дурари гъадму аьдатар чпин абийрихъанмина дуфнайидар ву, клура ва аьгвалатназ дилигну арайиз гъафидар ву. Натихайиъ гъадму аьдатари фунуб - вуш саб хизандиз, хусуси касдиз ясана жямаятлугъдиз зарар тувру.

Ари гъаддиз аьдатар ва ислам чиб-чпихъди сати алуз шлудар дар ясана саб жюрейин аьгъюваларихъна ктикъуз шулдар. Дурар чиб - чипхъан жара дапну ккунидар ву.

Инсанарин арайиъ «исламдин аьдатарин» гъякънаан гъаврикк ккаъру, Исламдиз кьаршу вуйи идеологияин зегъметкешарин метлеб фу

рик дигиш шули, чпин аьдатар айиганси. Хъа Ислам клуруш Аллагъдин гъякълу дин ву, думу вари халкъариз, вари вахтариз ва йишвариз дибикнайиб ву. Эгер ухъу Ислам аьдат ву, клури арайиз адабгъиш, думуган фунур касди вушра думу муганайиздин аьрабарин дин ву пиди, иудеяри ясана христианари пиди, фицики мусурмариз чпин диндин аьдатар а, клури ва ухъузра ихъ аьдатар ахъуз. Гъаци вуйиган гъаз ухъу ихъ диндин тереф мюгъкамди уьбхюрдархъа ва гъаз гъаддари клурайибдихъ хъпехъуру?

Саб жерге гъийин деврин

Хъа аьдатар инсанарин саб дестейи клули гъахурайи гъяракатар ву, дурари гъадму аьдатар чпин абийрихъанмина дуфнайидар ву, клура ва аьгвалатназ дилигну арайиз гъафидар ву

ву? Мьялум вуйиганси, гъарсаб халкъдиз, гъарсаб миллетдиз чпин аьдатар, имбу жара жюрейин «динариз» вахт-вахта-

авторари имам Шамилин уьмриккан ва ляхнариккан клуруган, гъамци биклуру: «...имам Шамили дюзмиш

гъапну диндин кьанунар ва аьдатар...» Гъаци биклуз шулу анжагъ Исламдикан фуклара аьгъдру, Ислам ва аьдатар фйир вуш хабар адру ксари. Дурари гъадму саягъниинди ячпиз аьгъдрувалиан ясана чпи Исламдиз кьаршу вуйивал себев вуди биклуру.

Имам Шамил аьдатариз кьаршуди гъудужву, ва халкъдин арайиъ шариатвалин гъюкум дебккуб метлебниинди женг гъубху кас вуди гъахъну. Исламдин паччагълугъдин гъюкумдар- му судья ву ва анжагъ гъюкуминди тасдикъ дапнайи касдихъантан кьарарар адагъуз шулдар, Шариат чюбгърудариз жаза тувру ва шариатдинди улупнайи кьанунарин паяриз асас духъну ляхин алуру.

Гъийин вахтна вагъабитарихъди женг гъабхурайидари гъич саб жюрейин аннамиш дарапиди, клуру, фицики учу абийрин диндин дийигъай ва гъаддин гъайри жара жюрейин дин герек дар, клури. Думу дюз ву, хъа амма лапра бегъемди вуйи жаваб тувну ккунду. Вагъабитарик гъилигган муганаздин аьлимар, ихъ абийр-бабар лапра ужуйи Кьур'андин, гъядисарин гъавриъ айидар, дерин аьгъювалар айидар ва лапра ужуйи ислам клулиз адабгърудар вуди гъахъну.

«Ари гъаддиз учу ич муганаздин аьлимарихъ артухъди хъугъурча, хъа амма долларарин улихъ икрам алурударихъ ва ахмакъ фикрар алурударихъ хъугъурдарча», - гъаддариъ гъаму саягъниинди жаваб тувну ккунду. Эгер фуж- вуш чав абийрин диндихъ хъугъурза клури чан гафариин дийигъуруш, думуган вагъабитарин пуз мумкин ву, фицики гъадму жюрейин жаваб Аллагъди Гъаьнайириз ﷺ гизаф аллагъарихъ хъугъурдарира тувнийи, клури.

Гъюрматлу мусурмар, гъийин вахтна лапра ихтиятди гъузну ккунду. Йигълан - йигъаз ихъ дин чиркин алуз чалишмиш шулай ксарин къадар артухъ шула. Гъякълу аьлимари клурайибдин тереф уьбхюз чалишмиш йихъай, хъа исламдикан нягъякъди улхрудари, сектантари ясана вагъабитарин клурубдиз - ваъ.

Гъит ухъуз Аллагъу Тааьлайи кюмек туври!

Ислам - му диндихъ хъугъувал, инандирмиш хъувал (акъида) ва Шариат ву. Диндихъ хъугъувал, инандирмиш хъувал Кьур'андиз, гъядисариз ва илимдин фактариз асас духъну биналамиш дубхънайиб ву

Абдул Къадир Гиланийи биклура: «Ибадат алувал - му аьдатар батлул алуз ву». Гъяж ккудуклурайиган гъурху аьхиримжи дюъйриъ Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Жахалийин (Исламдиз улихъна вуйи) вахтари арайиз гъафи аьдатар узу йиз ликарин кланакк ккивунза».

Исламди аьдатар батлул алурашра, хъа амма мусурмарин арайиъ гъацдар аьдатар давам алурайидарин кьадар аьхюб ву: нюкягъ алуруган, инсан накъвдик кивруган ва гъ.ж. Вари Исламдиз асас духъну алувал ужуб ляхин ву,

миш шулу. Ислам ва аьдатар чиб-чпиз кьаршуди дийигънайидар ву, цана шидси.

Ислам - му диндихъ хъугъувал, инандирмиш хъувал (акъида) ва Шариат ву. Диндихъ хъугъувал, инандирмиш хъувал Кьур'андиз, гъядисариз ва илимдин фактариз асас духъну биналамиш дубхънайиб ву. Шариат - му инсаният мясляатнахъна гъабхи рякъ ву. Исламдиъ гъалат! дубхънайиб ясана зарар кайиб адар ва гъичра хъуз мумкин дар.

Хъа аьдатар инсанарин саб дестейи клули гъахурайи гъя-

МЕККАЙИЪ ИХЪ ВАТАНАГЪЛИЙИРИХЪДИ ГЪУБХУ ЙИЗ СЮГЪБАТ

Мушваз къисмат хъувал варитлан ахю бахт ву

Пирмягъмед КЪАСУМОВ
шаир, журналист

Гарсар халис мусурман кас- диз аьгъяди ккунду, фицики динди инсан ялгъузвалиан ва буш уьмур хъапрувалиан адауз кю- мек тувру ва ухъу гъаму жилиина халкъ Гъаплу Къудратлу Аллагъдихъ хъугърували инсандиз хушбахтвал тувру. Аллагъу Тааьлайихъна вуйи кку- нивал иллагъки жвув гирами жилиина - гъяждиз гъафи вахтна артухъди гъисс шулу. Ухъуз айи вари ужувларин булагъдин «жюлег» сабпи нубатнаъ Къудратлу Аллагъдихъ хъайивал гъархну ккундар. Ихъ писвалариз, вижнасузвалин гъаракатариз гъилиг- ган, Думу артухъди имшахур, язухъ апрур, ухъу гъякълу рякъюз адаърур ву.

Хъа гъяждикан улхуруш, думу Ис- ламдин хъубпи шартI- фарз ву ва хай- лин мусурман гъаршари ва чйири гъадму фарз тамам апбан гъайгъу- шин зигуру. Гъелбетда, иллагъки ихъ табасаран миллетдин арайиан гъяж- диз гъягърударин къадар думукъан ахюб дар, гъаци вуйивализ жорбе- жюр себебар а, асасуб, гъелбетда, пу- лин дакъатар бегъемди гъуркнуну адру- вал ву, хъа вушра аьхиримжи йисари гъяждиз гъягъру ихъ ватанагълийрин жергйирра яркъу хъуз хъюгънайивал разивалиинди къайд аплуз шулу.

Ав, шлин хиял шуйихъа, фицики гъамкъан ахю Меккайиъ ва Аьрафат- дин дагъдин тепейик узу жвуван табасаранарихъди таниш ва гюрюшмиш шул клури? Хусуси вуди узу йицпури- лан артухъдира кади жвуван багъри элугълийрихъди иллагъки гъяждин вахтна гюрюшмиш гъахъунза, гъадму гъисабнаан дагъустандин мусурман- риз лапра таниш вуйи бажаранлу му- сурман чве, Мягъячгъалайин Клулин жвумийин мистаъ лихурайи Мугъям- мад- Шафийин гага Къудратдин чан хпирра хъади дуфнайи, Табасаран райондин Ханак гъулъан вуйи (йиз гъунши гъулажви) Гъяжибег, Лижвъ- ан, Ахътлан, Ярсъан, Хиван ва хайлин жара гъуларин дуфнайидар. Хусуси вуди узуз гъяждин вахтна I2 табасара- нар гъаркъюнзуз...

Гъелбетда, дурарихъди гафар- чалар аплуз хайлин азад вахт - мюгъ- летвал бихъуйи. Гъаму исихъ гъяжди- кан вуйи гъадарин фикрар жикъиди туврача:

**Аьлихан Керимханов, Хив
гъулъан вуйир, аьхиримжи
йисари Красноярск шагъриъ
яшамиш шулайир:**

- Узу гъаму гирами жилиина гъяж- диз юкълубпи ражну дуфнайир вуза.

ИншаАллагъ, Къудратлу Аллагъди ﷻ амур гъаплуш, гележегдиъра гъяждиз гъювал давам аплудиза, фицики гъар ражну гъамина гъафиган Ислам дин ккун апбахъна вуйи къувват ва аьшкъ жанлу шулу. Ухъуз тувнайи жикъи уьмрин гъарсаб дакъикъайиъ ухъу ис- ламдин саягънинди ва тIалабариин- ди яшамиш духъну ккунду. Гъарсар мусурман касди Ахиратдиз ужувлар гъазанмиш аплуб лазим ву. Мисал ву- ди гъадабгъиш, узура ва йиз хизанра Исламдин шартIариинди яшамиш шу- лача. Думу ахю бахт ву. Узу ярхла се- вериъ яшамиш шулашра, амма Ислам дин хъаплуз гъич сабдира манигъвал аплурадарзуз. Ихтибарлу ва мюгъкам дустарра азуз. Йиз санур дуст урус миллетдин бай ву, юриствалин заан образование айир. Йиз тясирнакди думу мусурман диндихъна илтIикнуну. Гъамус дугъкан Аьгъмад- гъяжи духъ- на, гъаму йисан дугъу къюбпи ражну гъяждиз гъюз ният дапнайи. Жикъиди клуруш, гъяждиз гъюру гъарсар кас кIваантлан гъязур духъну ккунду, гъаз гъапиш ухъу гъаму жилиин али йишва- рикан варитлан гирами жилиина, Мугъ- яммад Пайгъамбарин ﷺ ватандиз дуфнахъа. Гъяждин имтигъан читинуб, хъа амма бегъемди ва марцциди клулиз адабгъну ккуниб ву. Халис му- сурман кас гъарвахтна Къудратлу Ал- лагъ ﷻ кIваин алди уьмур хъапрур, гъаму заманайисси, Ахиратдизра са- вабар ва Женнет гъазанмиш аплуз ча- лишмш шлур духъну ккунду. Ав, ухъуз

тувнайи гъаму жикъи уьмриъ гъарсаб дакъикъайиъ Исламдин шартIар клулиз адагъури яшамиш хъуб лазим ву. Гъит Гъарсабдикан аьгъю Аллагъ- ди ﷻ ухъуз Ислам диндин гъякънаан вуйи аьгъювалар артухъди тувуз амур аплри. Амин!

**Гюлжигъан Селимова,
АхъитI гъулъан вуйир:**

- Гъяждиз сабпи ражну вуди дуф- найир вуза. Дюз гъапиш, сачра гъами- на гъюз гъязурлугар гъухнийза, хъа амма дюз гъабхъундайиз. Гъар вахтна Къудратлу Аллагъдиз ккарагури шуй- за: «Я Аллагъ, жан Аллагъ, узуз Сауд Аьравияйин гирами жилиина гъягъю- вал къисмат аплинава. Магъа, иншаАл- лагъ, ухъу гъаму гъозел жилиин лицу- рахъа. Хъугъай, мусурман, шадвали- ан уьл иплузкъана ккундарзуз. Зам- зам шид гъубхъган гаш'вал ктабхъуру, юкIв дьабхъюру, хъа Меккайин гирами мистаъ гъудган гъапIган, гъаддин къя- ляхъра ярхи йигъди- йишвди джюйир урхувал давам аплуз ккун шулу. Гъел- бетда, узуз гъяждиз гъюз пулин кюмек туву касдиканра дарпиди гъузуз шул- дар. Думу Москвайиъ яшамиш шу- лайи ич багагълу Мурадхан ву. Ав, гъадму касдин пулихъ сач 6 кас гъяж- диз гъафну. Гъарсаб дакъикъайиъ Ал- лагъу Тааьлайиз ккарагураза, фицики гъадму касдиз гъаму жилиин бахтавар уьмур, хъа Ахиратдиъ ужубсиб женнет къисмат аплинава, Первердигар, клури!

Муминат Шябанова:

- Ав, Гюлжигъан бажийи клурайир йиз чве Мурадхан ву. Сач узхъанди гъяждиз гъафнийза, хъа гъаму ражну ич дадайихъанди гъяж клули гъабхура- за. Гъелбетда, ич вари гъуландарира Мурадхандин чусагъул клура. Фицики дугъу чан пулин харжариинди АхъитI гъулаъ медпункт- поликлиника ачмиш гъапIну, бицидарин бахчайин идара масу гъадабгъну ва бицидариз пеш- кеш гъапIну. Гъяждиз гъювал мусур- ман касдиз варитлан ахю бахтра ва гъаддихъди сабси дугъан Ислам дин- дихъна вуйи мюгъкамвал ахтармиш ва аьгъю аплру имтигъанра ву. Гъит ухъу гъаму гирами жилиин аплру джюйир Аллагъу Тааьлайихъна хъуркъри ва ухъу ихъ мусурманвалин фарз бегъем- ди тамам аплру агъларикан ишри!

Хъа гъаму жилиин ухъуз рякъю- райи аьламатарикан, инсанарин дин- дихъна вуйи янашмиш'валикан, Мугъ- яммад Пайгъамбарин ﷺ багъри ватан- диъ дугъаз инсанари аплурайи гъюр- матнакан улхуруш, дурар гъархуз шлудар дар. ИншаАллагъ, ихъ багъри ватандиз гъафиган, гъадарикан хъайи- хъайибси пидихъа. Гъит Ислам динди ихъ жилиинра яркъуди ччивар гъатIарццири!

**Айиб Гъажимягъмудов, 80
йисандин яш дубхънайир:**

- Узу йиз вари фикирлу уьмриъ гъяждиз гъягъбакан фикрар аплури гъахъунза, хъа амма гъамциб ахю яшнахъна гъафигантIан думу къисмат гъабхъундарзуз. Гъаци вушра Гъар- сабдикан аьгъю Аллагъдиз ﷻ шюкюр ибшри, Дугъан амриинди гъамина дуфнахъа! Гъяждин вахтна ухъуз гъамкъангагъдиз дрякънайи ужувлан ляхнари узу гъайран дапIназа. Жараб даршиш, Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ мистаъ гъудган аплувал, гирами Кя- байин багахъ дийигъувал ва дидик жвуван хил кучувал, саб гъудган аьда- ти варж агъзур гъудгниз барабар шлу Масжид- аль- Гъярам мистаъ гъудган аплувал чIааьн даринхъа? Пагъ, пагъ, джюньийи айишIан ужувларна уччушнар. Гъаму гирами жилиин яшамиш шулайи аьрабар фукъан ахю бахтавар даринхъа? Йиз къаби- вализ ва майифвализ дилигди ичв кю- мекнинди, иншаАллагъ, гъяждин ва- ри шартIар клулиз адагъуз чалишмиш хъидиза. Ухъуз гъадму ляхнар клулиз адагъуз гъамусдихъантинара Аллагъ- ди ﷻ кюмек туври. Амин!

Гъяждин гъякънаан вуйи фикрар ктитуз ккунидар хъана гъузнайи, хъа амма гъадму ксарин фикрар гъюру ражну ашкар аплудихъа. ИншаАллагъ, узуз Сауд Аьравияйин жилиин сюгъбат гъубху ихъ вари ватанагълийир сагъ- саламатди чпин багъри йишвариз къя- ляхъ хътакну ва чпин багахълуйириз, яр- дустариз гъяждикан хайирлу ихти- латар- сюгъбатар аплувал давам аплура.

Узуз гъубзрайиб Гъарсабдикан аьгъю Аллагъдикан ﷻ йиз ва гъадму ксарин гъяж къабул аплувал ккун аплуб ву. Гъит ухъуз гъарсариз анжагъ ужув- лан ляхнар клулиз адагъуз амур аплри!

КЪЮР КАСДИЗ ВУЙИ ИПИРУБ ШУБУРИЗРА ГЪУБКИДИ, ХЪА ШУБУРИЗ ВУЙИ ИПИРУБ ЮКЪУРИЗРА ГЪУБКИДИ

ГЪЯДИС

ГЪЯЖДИЪ ГЪАХЪИРИН УЛАРИИНДИ

Пирмягъмед КЪАСУМОВ
шаир, журналист

144

Ари гъаддиз ягъди гъягъюрушра сакъюдар дакъикъириъ Пайгъамбарин мистаз гъягъюз шлували йигъандин вари гъудгнар Аллагъдин гъадму Хулаъ апбан бахт гъилибхний-ич. Маншаллагъ, иллагъки Мадинайиъ учу вари лапра ужудар шараитар айи гостиницайин номерариъ ерлешмиш гъапнийи.

Мугъяммад Пайгъамбарин гирами шагъриъ айи къадарсуз ужуб марцишну, мистан улихъ йишварси, къочйир ва хуларин айтI ва чIат терефарра кмиди мармардашдихъди (марморихъди) дабалгнаивали ва къанажагълу къайда айивали учу гъарсар аламат аплуйи. Му зарафат ляхин дар: саб гъяфтайин муддатнаъ гъадму гирами шагъриъ учу яшамиш гъахъи сяаътар ва дакъикъири ич гъарсарин уьмриъ варитIан марцидар ва багъалудар вуйчуз. Гъелбетда, гъадму гирами шагъриъ ерлешмиш дубхънайи, Аллагъу Тааълайи халкъ гъаплу вари ксарикан вартIан ужурсир касдин - Мугъяммад Пайгъамбарин зияратдиз гъягъювалра варитIан ахью мурад - метлеб вуйич.

Мадина! Аъраб чIалниинди гъадму гафнан мяна Мадина ан - Наби ву - Пайгъамбарин шагъур. 622- пи йисан Мугъяммад Меккайиан Мадинайиъ къочмиш шулу ва думу чан уьмрин ахиризкъан гъадушваъ яшамиш гъахъну ва сабпи мист тикмиш гъапну. Мадинайиъ Мугъяммад Пайгъамбар, халифар вуйи Абу - Бакр, Уьмар ва Уьсман кечмиш шулу ва гъадушваъ накъвдик (никърик) кивру.

Инсанари кIурайиганси, Мугъяммадди мист тикмиш аплуб метлебниинди къюр балхъан- Сахляйихъан ва Сухеляйихъан 10 динарихъ жил масу гъадабгъуру ва гележегдин мистаз тикилиш ккебгъну, дидин гъваин пальмийирин хамхрар иливур. Гъадму жилиин, чан хпир вуйи Аъйшайин хулаъ Пайгъамбар кечмиш шулу ва накъвдик (никърик) кивну. Гъамусяаъ гъадму мистан уьмуми къадар 165 агъзур квадрат метр ву. Гъадму мистаъ сабишвънди 600 агъзурихъна касдихъан гъудган аплуз шулу Пайгъамбарин мистъин 27 кIакI ал ва думу дюнъяйиъ варитIан гирами мистарикан сабнуб вуди гъисаб аплура, Меккайиъ айи Аль - Гъярам мист ктарди. Чав Мугъяммад Пайгъамбари гъапи гафар кIваин аплухъа: «Ииз мистаъ гъаплу гъудган имбу мистариъ гъапIдартIан йицIуд агъзур ражну артухъди къиматлуб ву, Меккайиъ айи Аль- Гъярам мистаъ ктарди. Аль-Гъярам мистаъ гъаплу гъудган жара мистариъ гъаплу гъудгнартIан варж агъзур ражари къиматлуб ву». Пайгъамбарин мистан успагивалин кIалбар фикирназ гъадагъан, дидин безетмишвал жигъатнаан вуйи гъяйбатлувалин тариф дапIну ккудубкIуз шулдар. АйиштIан дюнъяйиъ тикилишчивалин аьандар

устадар! Гъаму берекетлу жилиин Ислам диндин заанвал улупру гъацдар халис мусурман дараматар фукъан ярашугъ дарин?! Гъич саб уьлкейиъра гъамушваъсиб сикинвал, къайда, намусвал ва алвер апIбаан гъякъвал, хъа гъацира муштарийинна алверчийин арайиъ шлубсиб хъугъвал адаршул! ВуйиштIан, мусурмнарин варитIан гирами жилиин - Сауд Аъравияйиъ яратмиш дапIнайи мистарин ва жара дараматарин заан архитектурайин устадвали инсанар гъяйбатлу аплуйи.

Вари рякъяр Меккайиз гъюрудар ву

Ав, Масжид аль- Гъярам кIуру мистан улихъ Кяба ерлешмиш дубхъна, думу «къибла» Исламдин дюнъяйиъ варитIан гирамиб вуди гъисаб аплура. Гъудган аплура вахтна вари дюнъяйин мусурмнар иллагъки Меккайин Къибла хъайи гъадму терефназди

илтIикIуру.

Гъелбетда, агъзариинди жара мусурман ксаризси, узурра къюб ражну гъадму гирами Кябайин цалик йиз хилар кучну дийигъуз Аллагъди къисмат гъапну ва, гъелбетда, Варибдикан Аъгъу Аллагъдикан гъаму дюнъяйиъ ужувлар, ислягъвалин ва берекетлу уьмур туввал ва Ахиратдиъ женнет къисмат аплувал ккун гъапIунча.

Меккайин кIулин мист али йишван къадар лапра ахьюб ву - 300 агъзур квадрат метр. Гъадушваъ сабишвънди 750 агъзурилан зиина ксарихъан гъудган аплуз шулу, хъа гъяждин вахтна мистан улихъ йишвариъра кади саб милиона гъацI ксарихъан гъудган аплуз шулу. МаншаАллагъ, мистан хянарин жиликIра успагъи мармардарш (мармор) ккабхъна ва гъадму жилиина

гъафибси дишлади инсанари чпин ликариин алидар илдитуру ва чпиз алабхъу йишвахъ гъудган аплуру. Хъа марцишнакан улхуруш, дупну ккундуки, гъарсаб 10- 15 дакъикъайик марморин жил марцц апIбин машинар ва рабочйир жалб шуйи. Декабрин вазлин бязи йигъари 30 градусдихъна манишин шуйи ва гъаддиз иллагъки Кябайилан ва мистлан илдицбалан къяляхъ иллагъки дахаргнайи ксари, учу, гъар йишварихъ ерлешмиш духънайи Зам- зам штун булагъариан мичIли шид убхъуйи шуйча. Баркаван шид, убхъуз уву фукъан ицциб ва хушллуб дайинхъа?!

Хъа гъяждиз гъюри шлу инсанарин къадар ктухуз даршлубкъан ахьюб ву. Аххиримжи йисари Сауд Аъравияйин паччагълугъдин мялуматарин дакъатари чпихъна гъяждиз шубуб миллиондилан зиина ксар гъюруваликан улхури шулу. Гъаму йисан 3 миллионна гъацI мусурмнар гъяж кIули гъабхуз

ма гъамус гъял дибдиан дигиш дубхъна: мусурман гъардшариз умудлувалинди пуз шалзухъан: «Гирами мусурман гъардшар ва чйир! Гъамус кIикIлар ккатIахъуз гъягърударихъан гъич саб къурхулувалра адарди ва умудлувалинди чпин бурж тамам аплуз шулу, фицики аххиримжи вахтна Сауд Аъравияйин Паччагълугъди Муздалифайизди гъягъру терефнан рякъяр, гъядар яркъу дапIна ва инсанарин жергйир анжагъ саб терефназди гъягъювал тешкил дапIна. Лапра гъавриъ ахъру саягъниинди улхуруш, гъамци пухъа: «КIикIлар ккатIахъуз гъафидар чпин буржи тамам дапIну гъягъюру - чпин рякъ давам аплуру яни дурар чиб - чпиз гъаншарди гъягъювал имдар. Ари гъаддиз инсанар чиб- чпиз манигъвал дарапIди гъюру ва гъягъюру».

Гъелбетда, миллионариинди мусурмнар Кябайилан ургуб ражну илтIикIуз гъюруган, лик дивузкъана аьлава йишв адру Кябайин майдандин гъягъюз - гъюз думукъан рягъятди дар, хъа амма гъамкъан гирами фарз тамам апбан гъайгъушнаъ айидариз думу читинвалси рякъюрдар. Ургуб ражну Кябайилан илдицбалан ва Кябайин улихъ гъудган апIалан ва игърам палат алабхънайири 30 градусдин манишин аьгъ апIалан къяляхъ саб стакниъди Зам- замдин мичIли шид убхъувал фукъан хушлу ляхин шулдаринхъа?! Пагъ, пагъ, баркаван Зам- замдин шид фукъан убхъурушра тухъ шулдар сарун! Агъзариинди инсанарин арайиъ увузра, мусурман гъардаш, Зам- замдин булагъдихъна гъюз мюгълет бихъуру ва гагул хлихъди шид айи крандин хил иливурва ва арччул хлихъди Зам- замдин мичIли шид стакниъ убзурва ва, икибаштIан, увухъинди лигурайи, увуз ккилигурайи штухъ дахаргнайи дишагълийирихъинди, къабидарихъинди гъачабккурва, анжагъ гъацI апIалан къяляхъ жвувахъна убхъбан нубат гъюру. Думу Аллагъра, инсанарра рazi шулу ляхин даринхъа?!

Ав, инсанарин Кябайихъна гъювалин гъяракат ахмиш шулайи нирин гъяракатназ ухшарди рякъюру. Жвувра гъадму лепейик кидикънайи саб пайси гъисаб шула. Иллагъки гъаму йисан гъяждиз дуфнайидарин къадар лапра ахьюб гъабхъну, фицики, узу зиихъ гъапиганси, Сауд Аъравияйиз виза ади ва адарди чиб- чипланди гъяждиз дуфнайи вари мусурмнарин къадар бегъемди гъисаб аплуруш 5 миллиондилан артухъдира кади вушул, кIурударра айи. Анжагъ саб ляхин тасдикъ аплуз шулу, фицики гъяждиз гъюрударин къадар йислан - йисаз артухъ шула. Ав, гъарсар халис мусурман касдиз чан фарз тамам аплуз, гирами Кябайин багахъ хъуз ккун шулу. Узуз Аллагъу Тааълайи къюб ражну Кябайик карсну дийигъуз ва йиз хилар кучувалин шаду дакъикъири гъисс аплуз

ГЯЖДИС ХАЛИС МУСУРМАН КАС Я ГАФНИИНДИ ЯСАНА ЛЯХНИИНДИ ЧИВИДИ ХАЛКЪ ГЪАПІДАРИЗ ЗАРАР ТУТРУВРУР ВУ

ГЯЖДИЪ ГЪАХЫРИН УЛАРИИНДИ

ЦІЙИ ФИКРАР — ХИЯЛАР

амур гъапну ва гъациб къисмат гъабхъунзуз. Йиз багахъ хъайи ксарира чпин уларилан гъягъюрайи шаду нивгъарихъди ухъу Халкъ гъапну Аллагъдиз ﷻ ккарагбар апурайи: гъаму жилиин берекет уьбхюб, инсанарин юкварий утукънайи хайирлу ниятар клулиз адагъуб, Ахиратдиъ женнет къисмат апул. Ав, мушваъ Аллагъдихъан ﷻ гучвал кайивалан нивгъарихъди ацнаи варжариинди улар жвуван уларикк ккархъуйи ва гъациб аьгвалатну жвувазра гъисс дарапди гъибтурдайи. Гирами жилиин гъахъи- гъяркю гъадму дакъикъйир йиклайизкъан киваълан гъягърудар дар...

Ич дестейиз дахил шулайи мусурман гъардшари ва чйири гъяж жорбежор къайдйириинди клулиз адабгъурайи:

Ифрад — гъяждиз дуфнайири Микъатдин багахъ Шаввалин ваз улубкъалан къяляхъ ахю гъяждиъ учвуз ният гъапнийи.

Таматту — гъяждиз дуфнайири бици гъяждин — уьмайин аьдатар клулиз адабган ният апууйи, Шаввалин ваз улубкъалан къяляхъ, хъа ахю гъяждин аьдатар клулиз адабгъуал Меккаий къабул апуру.

Киран — гъяждиз дуфнайири гъяждин ва уьмайин аьдатарихъ хъюгъюз ният апуру, дурар къюбидарра микъатдин йишвъин Шаввалин ваз улубкъалан къяляхъ саб игърамдиъ (палат алабхъувал) тамам апуз ният апуру.

Хъа амма гъадму шубуб къайдайикан варитан артухъди хайирлуб имам Шафийийн мазгъабдинди вуйи Ифраддин къайда вуди гъисаб апуру, фицики гъадму жорейин къайда клулиз адабгъуз артухъди читинвалар алахъуру. Мисал вуди гъадабгъиш, узу, иншаАллагъ, Ифраддин къайда клулиз адабгъуз чалишмиш гъахъунза ва думу клулиз адабгъубаъ гъич саб жорейин читинвалра гъябкъюндарзуз. Гъит ич ниятар ва клулиз адабгъу гъяж Къудратлу Аллагъди къабул апри!

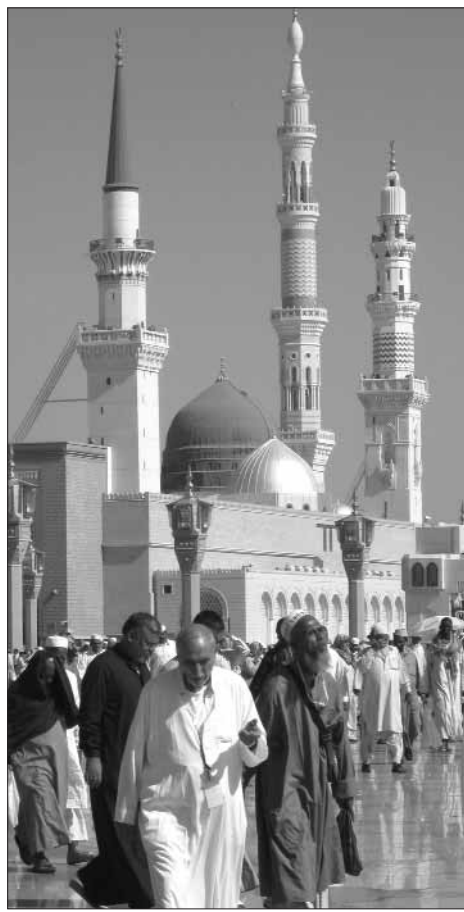
Учу гъяждин аьдатариъ учвуз успаги Мадинаийн гъвалахъ хъайи Зуль-хулайфайн микъатдиъ учвуз хъюгънийча. Гъадму улупнайи йишвахъна гъафиган, учу бегъемди гъяждин ясана уьмайин аьдатар тамам апуз хъюгъбан гъюрматназ вари жандак дижибкнуну улихъ ккимиди клульин али аьлава кушар алдаънийча, ликарин ва хиларин щибар (щавар) алдатнийча, ва мусурман диндиъ ихтияр тувру саб жерге ицишнар ктатнийча. Учуну, жилари, бегъемди палтар илдинийча ва игърам (лизи парчайикан дапнайи къюб ахю къаті - палат) алабхънийча, хъа аьдати ликариин алахърударин ерина гъяцли ликариин ачухъ вуйи сандайир (тапочкйир) гъурчвнийча. Сациб фикир аплинай: декабрин вазли Мадинаий ва Меккаий ухъухъ Дагъустандиъ хъядну шлугансиб манишин айи: 24- 30 градус!

Аьрафатдиъ йишв адапувал

Учуз Аьрафатдин дагъдиз гъювал гъяждин асас рукна - гъяракат вуйиваликан аьгъяйчуз, фицики имбу къайдйирси дарди думу лапра ихтиярди клулиз адабгъуну ккуниб вуйи. Улихъ ккимиди учу Аьрафатдин дагъдиина удучвнийча, дидихъди таниш гъахънийча, хъа жара вахтна, гъадушван гъвалахъ, учуз жара дапнайи жилиин йишв адапнийча. Аьрафатдин жилиина гъювалин вахт зуль - гъижжа вазлин урчвудпи йигъан ригъ алабхъган ккебгъру ва хъа йигъандин ахсрар ккивайизкъан давам шулу. Учуну аьгъяйчуз, фицики, эгер гъяждиз дуфнайир гъаму зиихъ улупнайи вахтан арайи Аьрафатдихъна дарфиш, дугъан гъяж апувал чур шулу ва думу гележегдин йисари, чаз мумкинвал гъабхъиган, клулиз адабгъуз мажбури ву. Аьрафатдин йигъ ва йишв Адам ва Гъява гъююшмиш гъахъи, женнетдин жилиина кючмиш хъплан къяляхъ гъююшмиш гъахъиб ву ва гъаму йигъ жилин варитан ужубсиб йигъ вуди гъисаб апура. Гъадму йигъан Иблис гъич саб вахтнасира дарди пашманвалиъ ва дернакк - хажалатнакк кади шулу, гъаз гъапиш дугъаз Къудратлу Аллагъди ﷻ гъяждиз дуфнайидарин гизаф къадар гунгъар аьфв апуради, Дугъу дурариз Чан къадар адрубукъан ахю ужувлар гъаъради рябкъору.

Аьрафат дагъдин дийигъувал исламдин длюньийи гъар йисан ахю къадарнаъди инсанар уч хъувал вуди гъисаб апуру. Гъяждиз дуфнайи ихъ дагъустан делегация гъадму Аьрафатдин исихъ хъайи дюз йишвъин йишв адапуз дийигънийи. Инсанари клурайиганси, гъадушвахъ хъайи ахю гъванарин (гъарзарин) багахъ Аллагъди Гъаънайирра ﷻ дийигъну. Гъадму йигъан саб йишвахъ миллионариинди инсанар дийигъуру - анжагъ саб метлеб ади - Аллагъ ﷻ чипкан рази хъуб метлебинди. Аллагъдихъна вуйи ккунивалин фикрарикк ккайи инсанарин океандинсиб лепейигъ гъяйиган, гъаму заманайин ва уьмрин вари гъайгъушнар - читинвалар ва шадвалар гъархру, гъадарин ерина гъадму дакъикъйириъ ич варидарин фикрар Ккуни Первердигарихъна, Къудратлу Аллагъдихъна ﷻ жалб шуйи, Дугъкан жвувхъан ктучву гунгъарин аьфв апувал ккун апури, жвуву деету гунгъарин швумалвал зигбан гъаразнаъ ади... Гъамушваъ гъеле жара йишвариъ аьгъ дарапну жорейин ахю гунгъарра кмиди ктирчуру, клури шулу.

Дугъридан, Аьрафатдин лайикълуваларикан саб дюньийин вари мусурман сати хъувал ву. Сауд Аьравийин гирами жилиин вари саб ву, барабар ву: касибра, девлетлура, паччагъра, луклра, аьрабра, клару, лизи, гъатху рангарин гъидгъин агъалийирра

лар - миллионариинди мусурман гъардшар ва чйир фаркъат духънайи. Гъаддихъди сабси дурари Аллагъу Таълайиз ибадатвал апурайи, ужувлан дюъйир урхувал ва текрар апувал яваш апурадайи. Муздалифайиъ учу адапу йишв Къурбан- машквин улихъ вуйи йишв вуйи. Думу лапра метлебу ва ахю мяна уч дапнайи йишв вуйи. Муздалифайиъ учу бици кликлар уч гъапнийча (гъарсари гъар ражну ургу- губ кликил ккатлахъну ккундийи). Аьламажарабдиъ гъябкъюнузуз, фицики узу узухъди хъайи яшлууйириза кликлар уч апбан жавабдарвал узъина гъадабгънийза ва гъадму метлебинди учу вахтназ вуди дергнайи йишвхъан сациб ярхлаз удучвнийза. Хъугъай, мусурман, гъадушван дагъларий ихъ жорейин гъван ясана кликлар гъяркюндарзуз. Фунуб гъван тикйир апуз хъюгъишра, думу мармардашдинди (мрамор) вуйи. Ав, рябкъюрайиганси, Аллагъу Таълайи гирами Сауд Аьравийин жил мармардашдин дагълариинди, газран ва нафтлин мядариинди девлетлу ва берекетлу дапна.

Кликлар ккатлахъувал хатлау ляхин вуйин?

- гъич сарра тмунирхъан я заанди ясана исканди дерккурдар. Гъадушваъ варидари алабхъруб лизи парчайикан вуйи саб жорейин палатра (игърам) ву. Гъяждиз дуфнайидарин ачухъ клулари чпи Аллагъдин ﷻ ужувларихъ ва Дугъу чпин язухъ апувалихъ мушакъат вуйивал улупуру, хъа улихъинди гъидирчнайи хилари Аллагъу Таълайикан чпин гунгъарин аьфв апувал тлалаб апурайивал улупуру.

Аьдатнаъ абхънайиганси, ригъ алабхъалан къяляхъ, хъябхъдин гъудган гъибтну (думу хъитирхванубдихъди сатлиди апбан ният дапну), гъяждиъ айидар Аьрафатдин дагъдиан удучвну гъягъюру ва Муздалифайин дерейизди кючмиш шулу, фицики Муздалифайиъ йишв адапувал гъяждин чарасуз дубхъну ккуни аьдат ву. Эгер гъяжийи гъаму важиб арайиан идипиш, думу журумди саб чарва убккуз ва Меккаийн касибариз дидин йикк пай апуз буржлу шулу. Эгер дугъаз гъаци апуз мумкинвал адарш, думуган дугъу йицлуд йигъандин арайиъ ушвар дидисну ккунду: шубуб ушв гъяждиъ айи вахтна ва имбу ургуб ушв ватандиз къяляхъ хътакан бисуру.

Учу Муздалифайиз автобусариъди учуз улихъ ккимидитан жара дапнайи секториз гъафнийча. Ич дестейиан вуйидар гъарсаб секцияийи 15- 20 кас ерлешмиш гъапнийи, ав, Аьрафатдихъан Минаийн тепейизкъан вуйи йишвъин жерге- жергеди швуд сад варж агъзарихъна палаткйир дивнайи. Хиял апарваки, дурар лизи дурнийирин ярхи ва дацларкнуну адру жергйириз ушармиш духънайи. Гъадушваъ жорбежор миллетарин ваки-

Ав, муганайиз, кликлар ккатлахъбан аьдат лапра ахю хатлауливалин дююшар арайиз гъювалиинди ккудуклууйи, клури гъахъну. Думу йисари саки гъар йигъан искан клул 20- 25 кас уьмрихъ мягърум шули гъахъну. Хъа амма якъинди пуз шулзухъан: гъамус кликлар ккатлахъбан аьдат клулиз адабгъубаъ читинвалар ва хатлауливалар имдар, фицики Сауд Аьравийин Паччагълугъди миллионариинди инсанар уч шулу гъадму йишван рякъяр яркю ва ачухъ гъапну, лапра ахю гъядар ккивну. Гъамус инсанари саб терефнахъанди вуйи рякъярди гъягъбинди кликлар ккатлахъбан аьдат клулиз адабгъура. Инсанар чиб чпиз къаршуди минди- тинди гъягъювал, чиб чпиз утукъувал имдар. Гъаци вуйиган, аьзиз мусурман гъардшар ва чйир, учвхъан архайинди ичв мусурманвалин сабнуб фарз клулиз адабгъуз шулу, иншаАллагъ, узу гъапи гафар гъякълудар вуйивалиин учву гележегдиъ гъяж клули гъабхруган умудлу хъидичва. Анжагъ чпи бязи мусурманари кликлар ккатлахъруган читинвалар арайиз хуру: кликлар ккатлахъбан аьдати йишван багахъна дарфиди, гъаци ярхлаан кликлар ккатлахъган, жара ксарик куркбан дююшар шулу. Гъацдар кликларикан сабнуб узукра кубкнийи ва гъадму кликлар ккатлахъу амансуз дишагълийин къувват узуз иццру апургансиб гъабхъундайи. Дидин аьхир ишбинди ваъ, хъа анжагъ аьлхъбинди ккудукнийи. Гъит Аллагъу Таълайи гъарсар мусурман касдиз чаин илипнайи фарз клулиз адабгъуз къувват ва мумкинвалар туври!

ИЧВ БИЦИДАРИЗ

Гъюрматлу юлдшар, гирами мусурман гъардшар ва чйир, абйир- бабар! «Ассалам» газатдин ккудубшу нумрайиъ учу ичв веледариз ва ислам диндикан бегъемди аьгъювалар адру жара ксариз сабни ва кьубни дарсар чап гъапунча. Гъамус учву шубубни ва юкьубни дарсарихъди таниш аплурача.

ШУБУБПИ ДАРС

Дин ва диндин шартлар

Уву дустраз «Узу увухъ хъугъраза!» пувалиинди гъадму гафариз фициб мяна хурава? Мисал вуди гъадабгъиш, уву яв дустраз клурава: «Узу увухъ хъугъраза ва увуз ихтибар аплураза». Увуз гъадинди фу пуз ккундувуз? Мумкин ву, белке уву дугъан гафарихъ хъугърава, дугъу гъакълуди клури шулу дупну. Гъаци даринхъа?

«Лаиллагъа иллаллагъ Мугъяммадан Расуруллагъ». Гъаму гафар мелзалан алдаури ухъу тасдикъ аплурахъа, фицики Аллагъдихъ ﷻ ва Дугъан Пайгъамбарихъ ﷺ хъугърахъа, клури. Ухъу Аллагъ ﷻ айивал ва Аллагъ ﷻ Сар вуйивал клулбин бисурахъа, Мугъяммад Дугъу ﷺ Гъаьнайир вуйивал субут аплурахъа. Гъаму гафар клури, кьваантлан улхурхъа. Думу диндин мюгъкам тасдикъвал, дидихъ хъугъувал ву.

Эгер диндин гъакънаан лапра яркъуди клуруш, дидин йирхъуб шартI а, дурар диндин 32 терефариан жара дапнаидар ву. Думу Аллагъдихъ ﷻ, Дугъан малаикарихъ, Дугъан дафтрарихъ, Дугъан пайгъамбарихъ, Гъияматдин йигъахъ, Дугъу диван аплуру йигъахъ, кьисматнахъ хъугъувал ву.

Дин: мелзнинди клуруб ва кьваан тасдикъ аплуруб ву.

Диндин жюре: «Лаиллагъа иллаллагъ Мугъяммадан Расуруллагъ». Аллагъдилан гъайри жара аллагъар адар, Мугъяммад Дугъу гъаьнайир ву.

Дин жигъатнаан вари инсанар юкьуб жюрейиз жара шула:

1. Мумин кас.

Аллагъдихъ ва Дугъан пайгъамбарихъ хъугърур. Гъацир касдин гаф кьваан гъюру.

2. Кафир.

Аллагъдихъ ва Дугъан пайгъамбарихъ хъутругърур ва гъадин гъакънаан ачухъди клурур.

3. Мунафикъ.

Кьваантлан хъутругърур, хъа амма чав кми - кмиди хъугърур вуза клури, гафар аплурур, учв улпурур. Гъацдар кьуб маш гъайидар ву.

4. Мюшрик.

5. Аллагъдилан гъайри жара аллагъар а, клурур.

Диндин йирхъуб шартI:

1. Аллагъ ﷻ айивалихъ ва Думу Сар вуйивалихъ хъугъуб.

2. Дугъан малаикарихъ хъугъуб.

3. Дугъан дафтрарихъ хъугъуб.

4. Дугъан пайгъамбарихъ хъугъуб.

5. Ахиратдин, Гъияматдин йигъахъ ва гъаклидарин рюгъ бисрувалихъ хъугъуб.

6. Кьисматнахъ хъугъуб, вари ужувларра ва харживларра Аллагъдикан ﷻ асиллу вуйивалихъ хъугъуб.

Мугъяммаддин хъуркъуваларин гъакънаан Меккаийи айи девлетлу ксарикан варитлан девлетлуйин ачъни дишагълийиз мялум шулу. Дугъан ччвур Гъажжжа вуйи. Дугъу алвер аплбан метлебариз вуйи караван гъазур аплуру ва дидин начальникди Мугъяммад тйин аплуру. Гъажжжжа гъадму десте хъуркъувалар гъазанмиш аплбиинди кьяляхъ хътакбиин шад шулу, фицики му

хутлин теклифназ разивал улпуру. Нюкягъ гирами Гъядижайин хулаъ аплуру, чан багахълу Варак бин Невфелин иштираквалиинди (кюмекниинди). Гъамци, ихъ Пайгъамбари чан 25 йис яш дубхънайиган Гъядижжа чаз хпирди гъадагъуру.

Гъадму бахтлу нюкягъ 25 йисан давам гъабхъну. Ихъ Пайгъамбариз ﷺ Гъядижайи йирхъур велед бабкан гъахну. Кьюр бай: Кьасум ва Абдуллагъ; юкьур риш: Зейнав, Рукъия, Умму, Кусум, Фатима. Ургурпи велед, Ибрагъим, Марияйикан гъахир вуйи. Вари веледар ихъ Пайгъамбартаан ﷺ улихъна кечмиш гъахъну. Анжагъ гирами Фатима, гирами Аьлдин хпир гъахъир, Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ кечмиш хъплан кьяляхъ йирхъуб ваз улдубчлвган кечмиш гъахъну.

Ихъ Пайгъамбари ﷺ гирами Гъядижжа чивиди имидикъан гагъди жара дишагълийир чаз хпарди гъадагъундайи. Мугъяммад ﷺ Мединайиз удучлвну гъагъалан кьяляхъ дугъу дявдиъ кечмиш гъахъирин ачъни хпир чаз гъадагъуру. Мусурман динди жиларин ва дишагълийирин арайиъ саб жерге кьадагъа аплбан ляхнар клулиз адагъувал тлалаб аплуру. Ихъ Пайгъамбари ﷺ дишагълийир исламдин рякъюз гъювалин терефкрар хъпаз, тербия тувбаз вуйи кьайда ишлетмиш гъапну. Ислам дин арайиз гъайиз улихъна жилижвувхъан чаз ккуни кьадарнагъди дишагълийир хпарди гъадагъуз шуйи. Хъа ислам дин гъафисби гъадму кьадарнагъди хпар гъадагъувал ккутну. Анжагъ саб жерге дюшюшариъ юкьурихъна хпитяфйир хпарди гъадагъуз ихтияр тувуйи.

Гъамци, ихъ пайгъамбарин 25 йис яш дубхънайиган дугъу 40 йис яш дубхънайи Гъядижжа чаз хпирди гъадагъунийи.

Ихъ Пайгъамбарин хпарин ччвурар:

1. Гъядижжа,
2. Савдат
3. Аьйшат
4. Мария
5. Гъавса
6. Зейнаб
7. Уму Салима
8. Зейнаб, Жахшдин риш
9. Жувайрия
10. Умму Гъабиба
11. Сафия
12. Маймунат

Ихъ Пайгъамбарин ﷺ веледар:

Баяр — Кьасум, Абдуллагъ, Ибрагъим.

Шубар — Зейнаб, Рукъият, Умму Кусум, Фатимат.

ЮКЪУБПИ ДАРС

Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ жигъилвал, дугъу хпир гъадагъувал ва веледар

Ихъ Пайгъамбар ﷺ Абуталибдин тербияйин гюзчиваликк ккахъубси, думу дугъаз чан веледиз барабар шулу, вари вахтна халуйиз чан вари ляхнариъ ужудар кюмекар аплури шуйи. Чарвийрихъ гъагъюри, алвер аплури хъахъну. Мугъяммад варида-риз хушлу набалугъ бай вуйи. Инсанариз дугъан гъакълувал ва машнаъ ачухъди клурувал бегенмиш шуйи, хъа дугъу аплуру ляхнариъ саб жерге хъуркъувалар арайиз гъюрайивалин вари шад шуйи. Жара ксари клури шуйи: «Мугъяммаддин ихтибар аплуз шулу, думу умудлу кас ву».

ражну чан фикриъ адру кьадартлан артухъди алвер аплбан натижйир арайиз гъафнийи. Ачъни дишагълийи Мугъяммаддихъди кьваантлан ужуб аьлакъа уьбхюру ва дурари сатледи ляхин аплувал хъасин чпи жилирна хпир хъувалин себебра шулу.

Динагъли Гъядижжа Кьурейшитарикан, Эсадрин баярин тухумдиан вуйир вуйи. Думу успагъи дишагъли вуйи - 39 - 40 йис яш дубхънайир. Думу девлетлу, фикирлу, образование айи ва жумартлу кас вуди гъахъну. Хъа варитлан асасуб, думу эдеблувал жигъатнаан рябатлур, марццишин хъайир вуйи. Гизафдариз думу чпиз хпирди гъадагъуз ккун шулу, дугъан лайикълувалариз ихъ Пайгъамбарира ﷺ кьимат тувну. Хпирна жилир хъпан теклиф сарпир вуди тувур учв гирами Гъядижжа вуди гъахъну. Дугъан теклиф кьабул дапну, ихъ Пайгъамбари ﷺ гъадин гъакънаан чан халуйиз - Абуталибдиз клуру ва дугъу чан

ШАИРИЗ ГАФ

Васиятнама

Заки ДАШДЕМИРОВ

Ассаламу алейкум, жвуван фикрар - хиялар ачмиш гъапу ва апурайи гъюрматлу «Ассалам» газатдин редакция!

Ассаламу алейкум жвуван фикрар - хияларин тјаъм дадмиш апурайи жвуван багъри табасаран агъалир!

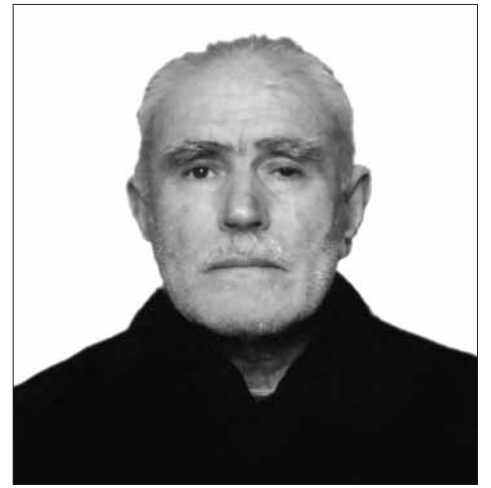
Жвуван хусуси яратмиш апбарин мумкинвалариз ва дакъатназ гъилигси, саб хайлин лизи - марцци кагъзар жвуван къалмиинди цтару дапназа. Натихайиъ фу гъясил гъабхънуш, дидкан фикир апбан ляхин адар. Гъарсаб ляхин игътияж*валилан асиллу шула. Деври жвув*ин илипурайи гъарсаб

гъагъи, учвру гъиссвал гъаму кагъзиин илипбахъан гизаф ахъюди «ухът» алдабхъури шулза, гъадмукъан къваз рягъятра шулайиз. Жвуван юкв илцифувалтанна зурба игътияж*вал инсандиз шлубра дар.

Деврихъан жвуван уьмур жара апуз шлуб дар. Девир, йиз гъафилвал абгури жвув*ин зир-зибил алабхъури гъебгра, гагъ-гагъ диди йиз уягъвал абгури, дуфну жвуваз темена апури, жвуван къвакан чан мяргъяматлу мани хил кадатури, узу ккарцурира шулу.

Инсандин уьмур ихтибарвал алиб дар. Гъял - гъазирнаъ жвуван къвау тубкънайи эрзиман жвуван багъри халкъдихъна янашмиш хъувал ву. Тя-

лукъ вуйи савадлувал адаршра, жвуван табасаран халкъдин улихъ жвувхъан шлубдинди саб хайлин ляхнар клулиз адагъбаз шерик гъахъунза ва буржлу вуди гъузрара. Яни ихъ табасаран гъурулушдиъ ачмиш дапну ккуни жавагъирар гизаф а. Белки, Аллагъ Керим, хайирлу ляхнариз Аман тувур. Аллагъдин такъдирнаъ айибси хъибдира ву. Анжагъ узусир гунагъкар, зяйиф лук, белки хъана ашул дупну, жвуван дерди ачмиш апураза. Гъелбетда, гъар шлиз учв дидихъну, чав деетну вуйи нукъсанваларихъан гучи гъабши касдиз му горюшмиш хъувалин мянара бихъур. Хъа «саб тахсирра кадру бахтварра» а, дурариз чпин

къван азгъунвалра бес ву. Гъелбетда, дицисдариз гъамцдар сюгъатарин - ихтилатарин иштагъвалра адаршул.

Ухъуз Аллагъу Тааълайи аннамиш апури марцци ва сагъи аькъюл туври!

Уьмрин баядир

«Инсанди чан жигъил вахтна азад вахт Ккатлабхъура мянасузди, гъафилди». Паигъамбарин му гъядиснаъ а гъикмат, Гъисс апуру касдиз тясирра апуриди.

Саб юкв вуйиз дигъи даршиди имбуб, Лал гъабхъну мелз, гужни гъахъну хиларра. Апуру гаф-чал, гъар фунубра нукъсануб Шули, жигъил вахтар гъюра къваина.

Клуиза, ликар фици дивру яваиди, Дагъдин къуназ ухшаруб вуй йиз юруш. Хъюгъиши зимзран ликра илибтлуз шули, Кларч гъибисиши, аьжюз апуриза гамуш.

Ихтилатнаъ базраризра дурюшди, Фуну гафра гъючакк шуйиз гъязурди. Аьзарлуши дарман хъайи духтирси, Къабул апури узу ярар - дустари.

Савадсуз ву ктурдай узус сарира. Гъевескрани хъирчи шуйзухъ мисалар. «Иксар», «игрикар» аьгъдарзуз фийш вушра, Амма жавабариз вуйза аьяндар.

Дадабгъну йиз улихъ дитиши спутник, Фу фтихъ хъивруш, мяна фу вуш, бихъуйзуз. Узу даршра дурхнайи аьлим - физик, Аллагъди гъациб пай тувнашлий узус.

Макланки: хуб яв тяриффар дапнава, Аьгъдаршалуз узу фукъан авам вуш. Гъийин девриъ гъагъи уьзур даринхъа? Багъри чалтан аьгъдарди кфул вуйиз буш.

Мушваъ адар усалвал, я дирбаши'вал. Шлиз фу тувнаш, такъдир Халикъдинуб ву. Къваъ дарибшири азгъунвална хаинвал, Вари шмар хътнокъру жадуийр гъадрар ву.

Уьмрин суфратар

Дифаригъян гъирибчу Узу цайлапан вуйин? Уьмур набиди, гъудубгъну, Узус гъабкъюб нивкв вуйин?

Саб легъзайиъ цайлапан Кривчи, гъабгъюр жилариз, Гъациб гъабхъну йиз аям, Бабан гъян'ан гъадрариз.

Гъамциб легъзайин уьмриъ Фици урину йиз фикрар? Кфул адабгъуз дарилубкъан Мусиббатар, девранар.

Гъамциб легъзайин уьмриъ, Вахт бихъуши варибдиз. Анжагъ Аллагъ бадали Тааътназ вахт шулдайиз.

Фици удукъну жвувхъан Девлет, хал-йишв ккабалгуз? Гъайиф, гъабхъундар жвувхъан, Аьхират, мал уч апуз.

Фици удукъну жвувхъан Китабар - нагълар диклуз? Гъайиф, гъабхъундар жвувхъан Къур'ан - гъядис гъял апуз.

Фици удукъну жвувхъан, Тјабияът тертиб апуз? Гъайиф, гъабхъундар жвувхъан, Зулумат накъв гъисс апуз.

Фици удукъну жвув'ан Халкъдихъна мелз гъачлабкжюз? Гъайиф, гъабхъундар жвувхъан Хъпехърударин къваъ учлуз.

Фици удукъну жвув'ан Жизбийинна бягъс гъабхъуз? Гъайиф, гъабхъундар жвувхъан Жвувсир касдиз гъяфв апуз.

Гъамциб легъзайин уьмриъ, Дюнъя убшуйи тямягънаъ, Узу итну лужвалиъ, Нефс шуй чиркин гъариснаъ.

Гъамциб легъзайин уьмриъ, Йиклувал къваин шулдай. Гуннагъарин зибилъ Арсну узус, гъа - гъарай!

Гъайри касдин бахтнини, Бахил гъаз гъахъний узус? Дугъан читин- тис йигъ'ин, Шафра гъахъний гъа узус?!

Жвуван малтан гъунишин пез Зурба девлетси вуйзуз. Йиз бахтнакан кдабтлури, Гъадгъаз туврайси шуйзуз.

Йиз йиклуру йигъ къваъ абхъиш, Нефсну дишла уьчлюбгъюй. Чиркин ниятнахъ хъахъиш, Нивклукадира улутуй.

Адаринхъа Аллагъдин Къудратнаъ, тувруш узус? Пай дапну хътлабцифуб вуйин, Дугъан рягъмат? Йип узус.

Дюнъяйин гъацл йизуб вуш, Гъатмунубра кжун шуйи. Гъайри касдин гъял фу вуш, Гъич фикризра гъюрдайи.

Гъайри касдин аьмалнаъ Игъсан рябкъюрдайи узус, Жвуван апуру саб гафнаъ Ладун гъилмар рякъюйзуз.

Инсанвалин даража Йиз ликарикк кка клуиза. Сеймиши дарди, инсандиз Заансинди лигуиза.

Агъ, залум нефс, азгъунвал! Ичв мукъ гъацлчва йиз къвакан. Ав, иблисдиз кжунивал Лукл гъацлчва йиз аькъвликан.

Гъапда узкан, залум нефс? Фици абхъда йиз гъянаъ Аькъвли гъубхдар вухъди бягъс, Иблисди итну худнаъ.

Гъапва нефс!? Йиз гъанажагъ Хъябкъда мучлу пердейи. Фуж хъибди жвуваз даягъ Гъисаб-суал мягъшиариф.

Ав, илтйишну жин-шейтлан, Алдатмиши гъапну узус,

Йиз аькъвалин буш'валиан, Гунагъкар духъна узус. Уьмур дуфну гъудубгъну, Йиз улхъан цайлапанси, Диди узус улуркъну, Аяз кубклу ппетеси.

Саб ву, баикъавал адар, Агъзур йисра, секундра. Гъаьнушра швнуд къад йисар, Аьхир хъубкъра йишв'ина.

Къяла итна гъи узус «Къацлар йивру битлари». Йиклувалин нукрар ву Мурар, узус уржрайи.

Хъчлюхъури гъахура Узус накъвдин гервайиз. Узухъди пак Иманна Гъюрайи гъа баладайиз.

Гъамциб вафасуз уьмриъ, Имаратар дирккнайиза Вари дирчну, аьхирки, Мьялхъвариз жан ккитраза.

Гъаму фикрар сифтейиъ, Гъаз гъафундар йиз клулиз? Учлвраза накъвдин гуриъ, Гъапиза, уьмур гъубину йиз.

Уьмур дуфну гъудубгъну, Йиз улхъан цайлапанси, Гъи варибдиз къан гъабхъну, Хъергъну клури нивк'анси.

Агъ уьмур! Кжуний уву Текрар апуз шлуб вуди. Нивкиси дубграва, узус гъамкъан тамарзу вуди.

Яв гегъени'вал дариз гъа, Къваъ абхънайи эрзиман. Халаватнаъ учлврийза, Агрийза Гъарши Рягъман.

Саб ядигар дебккрийза, Узлантина наслариз. Йиз къвакан гъацл гъибтрийза, Бахши вуди дин гъардишариз.

Мархъ дяргъру саб далдалугъ, Бес дайинхъа му уьмриъ? Гъабхъдарзхъан апуз гъуллугъ, Падишагъдин гъанишариф.

Къюжал духъназу къял'ан Гъазанжар'ин илчлхъну. Фу гъабхуз хъибди жвувхъан, Узухъди кафнигъ гъивну?

Сифккан гъапйиш, дагъларик Гъизил кади мумкин вуш, Гъацибкъан жвуван уьмриъ, Хуб иллий саваб ади вуйиш.

Жвуваз имбу саб чара Гучл апувал - тувба ву, Белки, Аллагъ Тааъла Чав Рягъимлу Агъа ву.

Гучлурашра йиклбахъан, Рягъимнак умуд кайиз. Аллагъдин Чан ччвурнахъан Биклбак улин нивгъ кайиз.

АЛЛАГЪДИ ФИЦИБ УЪЗУР ГЪАПІНУШРА, ДУГЪУ ЧАРАСУЗ ВУДИ ДУМУ УЪЗУР САГЪ АПІРУ ДАРМАНРА ГЪАЪНУ

ГЪЯДИС

Суалариз жавабар туврайир авар чІалниинди удубчІурайи "Ас- Салам" газатдин редактор Ягъ'я Мягъямедов ву

— Мазгъаб фтиз кІуру ва Исламдиъ жюрбежюр мазгъабар айивал дюзиб вуйин?

— Гъамусяаьт юкьуб мазгъаб а: имамар вуйи Абу Гъяни-файин, Шафийин, Маликрин ва Агъмаддин. Жара мазгъабарин имамарра ади гъахъну, мисал вуди гъадабгъиш Авзай, Лайс ибну Са'д, Давуду Ззахирий, Суфьян Саврий ва жарадар, гъит Аллагу Тааьла гъадрикан варидарикан рази ишри! Дурар вари ахю инсанар вуди гъахъну, Пайгъамбариз ﷺ багахъ вуйидар, гъадугъахъди гъилихдар. Вари мусурман аьлимари, хъа гъацира вари уммайи дурар адлу ксарси гъисаб гъапІну. Дурари Къуръандиан, гъядисариан ва ижмайиан (ижма- исламдин вари аьлимарин разивалиинди кымат тувувал) инсанарин яшайишдихъди ва уьмрихъди аьлакьалу вуйи вари терефариан вуйи месэлийриан къарарар адагъну. Хъа амма гъадрикан мазгъаб дериндиан къайд гъапІндар ва гележегдин насларихъна гъурубкундар.

Аьлимарин ва имбу мусурманарин арайиь артухъди адлу гъахъи, ухъухъна бегъемди хъуркьу ва гъалатІар адарди гъа-фи мазгъабар юкьуб ву. Гъадму юкьуби мазгъабарин имамариз мутлакьдин мужтагъидар кІуру, яни аьгъюваларин заан дережайиз удучІвдар. Гъадрикан рякьюьди аьхиримжи аьсрариь вари суннитар гъагъюри гъахъну ва гъира кмиди гъагъюри ими. Гъарсар мусурман касди гъадму мазгъабарикан сабнубдин тереф дьохну ккунду.

Гъадму мазгъабар жюрбежюрдар ву, яни дурар вари дюзидар ву ва гъарсар мусурман касдиз гъадрикан фунуб мазгъаб вушра ктабгъуз ихтияр а, гъелбетда, улихъ ккимиди думу аьгъю апІбан кьяляхъ. Гъеле гъядисар дюзмиш гъапІу китабдин эйси имам Бухарийири кмиди имам Шафийин мазгъабдин тереф уьбхюри гъахъну. Дугъаз агъзариинди, миллионариинди гъядисар кІваъланди аьгъяди гъахъну. Мазгъабарин тереф гъацира исламдин илмин лапра ахю аьндрар вуйи имамар аль-Гъазалии, ан-Навави Ибн-Хаджар Аш-Шаърании ва хайлин жарадари уьбхюри гъахъну.

— Инсандихъан жарадарин кюмек дарди Ислам кьабул апІуз шулин?

— Шулу. Эгер мусурман дару касдиз Ислам дин кьабул апІуз ккундуш, дугъу шагъадат урхувал чІаьан шулу, дидин мяна фикирназ гъадабгъури ва гъаддин мянайин гъавриь ахъбиинди, яни инсанди гъадму шагъадат келима дикъатлуди хъугъбиинди мелзнийинди пуб лазим шулу, фицики анжагъ Сар Аллагъдиз ибадат дапІну ккунивал аьгъяди ва Мугъяммад- Аьбдуллагъдин ва Аминаин бай, Меккаийь бабкан гъахъир ва Мединаийь накъвдик (никърик) кивур Аллагъди ﷺ Гъаьнайир вуйивал аьгъяди. Шагъадатдин гафар гъамци мелзналан алдауру: «Ашгъаду аллаилагъа иллаллагъ ва ашгъаду анна Мугъяммадан Расуллагъ».

Хъа амма думу лапра кыматлуб хъпан бадали дугъаз Исламдин гъакънаан саб жерге аьгъювалар ади ккунду.

Эгер гъацир кас аьгъювалар айи касдихъна илтиклиш, дугъаз ахю кюмек хъибди, гъеле гъадму ляхин жвув жвувландира гъакьлу китабариан аьгъю апІуз шулу.

— Духтрариз кетІерцнайирихъан чпи сагъ апІбаз лигну пул бисувал гунагъан ляхин вуйин?

— Эгер гъадму духтрар государственной идарийириь лихурайидар вуш, маважиб гъадабгъураш, ва чпи государственной улупнайи пулин (маважибдин) кьадарназ дилигну инсанар сагъ апІуз мажбурнама гъадабгъуш, думуган фицдар- вуш аьлава пулар гъадагъувал гунагъан ляхин ву ва думу руш'ват гъадабгъувалик гъисаб ву. Хъа эгер думу хусуси компания вуш, ва духтри улупнайи кьадарназ инсан сагъ апІураш, думуган гунагъ дар.

Эгер государственной духтриз учв ва чан хизан уьрхюз мумкинвал адрубсид бици кьадарназ маважиб тувраш ва азарлу касди чан хушниинди духтриз пул тувраш, думуган гунагъ шулдар. Эгер духтри чан вазибийрихъди аьлакьалу дарди аьлава кюмек тувраш, думуган чав гъизигу зегъметнан гъакьи бисуз шулу, Думура гунагъан ляхин дар.

— Узу сар бализ швуваз гъагъбан гъалатІ деебтунза, фицики швуваз гъагъгийиз улихъна дугъу учв абурлу касси улупуйи ва хъасин, швуваз гъагъбалан кьяляхъ, ва бицидар бабкан хъплан кьяляхъ учухъна псиди янашмиш гъахъну.

Узу фу дапІну ккундуш, узус фициб теклиф апІурачва?

Узу деебту гъалатІ (гъацир касдиз швуваз гъагъюз разивал тувувал) сарун анжагъ теклифар тувбиинди дюз апІуз шлуб дар. Увук лишан кипу кас увуз лайикълур вуш дериндиан фикир тувундарва. Яв дерд гъизгъин апІуз ккундарзуз, хъа амма уьмриь деету гъалатІар фикирназ гъадагъуб ужу ву. Думу Аллагъу Тааьлайи тасдикъ дапІнайи рякь ву ва думу чарасуз дубхъну ккуниб ву. Эгер увук лишан кипуз гъафидарихъна Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ гъадисдиз асасламиш гъахънийиш ужу хъибдийи. Гъадугъан гъядисдиъ дупна: «Учухъна гъиллигъар ва дин хъапІувал жигъатнаан учвуз хай шлу кас лишан кипуз гъафиш, гъадугъаз риш швуваз тувай». Эгер гъаци гъапІнийиш, гъи гъамциб читин аьгъвалатнаъ хъидайва. Жилирин гъиллигъариь ва дин хъапІбаъ уву рази шлурсирин хасиятар - лишар агидийва. Пайгъамбарин ﷺ теклифариз улар улчІюкьруган, гъамциб читин аьгъвалатнаъ ахъру.

— Ккадау гъудгнар ккаъбан къайда айин?

— Фарз — гъудгнар ккаъбан гъакънаан дафтрариь тялукь вуйи къайда улупна. Ккадау гъудгнар кьюб жюрейиз жара шула: жюрбежюр себебар ади ккадау гъудгнар, шариаьти дурар гъакьлу себеб айидар вуди гъисаб апІуру. Мисал вуди гъадабгъиш, амриан удучІувал, гъудгнин вахт улубкьайиз улихъна нивкІ алабхъиш ва гъудган апІбан вахт ккудубшбалан кьяляхъ нивкІан хъергиш, чаз гъудган апІбан вахт гъархиш ва гъ. ж. Гъадму гъудгнар чарасуз ккауб лазим ву. Хъа амма гъадму гъудгнар чаз айи мумкинвалариинди, шлубкьан ухди ккауб ужу ву, дурар апІуз кьан дапІну ккундар. Гъич саб жюрейин себебра адарди ккадау гъудгнар, мисал вуди гъадагъиш, тІагърувалиан, вижнасузвалиан ясана мусурман касди учв яшназ дурфнайихъ-антина вари фарз - гъудгнар гъапІундарш, гъадрар шлубкьан ухди апІуб лазим ву, чаз айи вари азад вахт ишлетмиш апІури, анжагъ чан дуланажагъ за апІбан метлебариз, чаз ва чан хизандиз ипІруб- уьхъруб гъазанмиш апІбан, нивкІ апІбан метлебариз вуйи вахт ктарди ва гъ.ж. Жвуву гъудгнар ккадаувалин швумалвал дизигну ккунду ва гележегдиъ жвуван гъудган апІбан бадали гъациб вижнасузвал улупну ккундар.

— Мусурман дишагълийириз духтрихъна — жилижвувахъна гъагъюз хай шулин, эгер думура ужур мусурман кас вуш ва ужур пишекар вуш?

— Инсан кІтерцу вахтна дишагълийиз духтрихъна- жилижвувахъна гъагъюз ихтияр а, чан уьзур аьгъю апІбан бадали. Дугъахъди мягърам хъади ккунду (яни багахълу кас, чве, жилир, гага, хтул). Эгер гъадму пишейин кеспагъли дишагълийихъна — духтрихъна гъагъюз мумкинвал адарш, чарасуз гъялариь дишагъли духтрар адарш, жилижвувхъан — духтрихъан дишагъли сагъ апІуз шулу, гъадму гъисабнаан дишагълийири уьзарианра.

РУЗНАМА

ФЕВРАЛЬ

ДНИ	утреп-ний	восход	обеден-ный	после-обед.	вечер-ний	ночной
1	5.23	7.02	12.03	14.39	17.04	18.30
2	5.22	7.01	12.03	14.40	17.05	18.31
4	5.20	6.58	12.03	14.42	17.08	18.34
6	5.18	6.56	12.03	14.44	17.10	18.36
8	5.15	6.53	12.03	14.46	17.13	18.39
10	5.13	6.51	12.03	14.48	17.15	18.41
12	5.11	6.49	12.03	14.50	17.17	18.43
14	5.09	6.46	12.03	14.52	17.20	18.46
16	5.07	6.44	12.03	14.54	17.22	18.48
18	5.05	6.41	12.03	14.56	17.25	18.50
20	5.03	6.38	12.03	14.58	17.28	18.52
22	4.59	6.35	12.03	15.00	17.31	18.55
24	4.56	6.32	12.02	15.01	17.33	18.58
26	4.54	6.29	12.02	15.03	17.35	19.00
28	4.51	6.26	12.02	15.05	17.38	19.03

Учредитель
Благотворительный фонд "Путь".
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редактор
Пирмагомед КАСИМОВ

Верстка
Ахмед МАГОМЕДОВ

Редакционный Совет
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Магди-хаджи МУТАИЛОВ
Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ

Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону) – свидетельство о регистрации ПИ № ФС 10-6401 от 15 декабря 2006 г. Индекс 51325
При перепечатке ссылка обязательна

Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-салам»

Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20
Заказ № _____

Сдано в печать 15.01.2009
Тираж 1000 экз.

Адрес редакции:
367015 РД, г. Махачкала,
ул. М. Ярагского, 128

Телефон: (8722) 61-00-64

E-mail: assalamweb@gmail.com

web: www.assalam.ru